

Το Μέγα και Αγγελικό Σχήμα: Ηθική και Πνευματική Προσέγγιση

[Ορθοδοξία](#) / [Ορθόδοξος Μοναχισμός](#)

[Νικόλαος Τσολούφης, Πτυχιούχος Ανώτατης Εκκλησιαστικής Ακαδημίας Θεσσαλονίκης](#)

Οι Ιεροί Κανόνες είναι μέρος της Καινής Διαθήκης κι έχουν την ίδια Αξία με τις τις Εντολές του Χριστού, όπως γράφει στο ΠΗΔΑΛΙΟ, επειδή και οι Συνοδικοί Κανόνες - Εντολές είναι του Αγίου Πνεύματος. «Έδοξε Τω Αγίω Πνεύματι και ημίν», γράφουν οι άγιοι Πατέρες, όταν όριζαν τους Κανόνες» [\[1\]](#).

Οι Ιεροί κανόνες ρυθμίζουν την τάξη στο χώρο της Εκκλησίας. στην ερμηνεία του ΛΑ΄ Αποστολικού Κανόνος, στο Πηδάλιο [\[2\]](#), διαβάζουμε: «Τάξις συνέχει και τα ουράνια, και τα επίγεια»` κατά τον Θεολόγον Γρηγόριον: «Πρέπει λοιπόν η ευταξία, και πανταχού μεν να φυλάττηται ως συνεκτική και συστημική, μάλιστα δε εις τους εκκλησιαστικούς, οι οποίοι έχουν χρέος να γνωρίζουσιν ο καθείς τα ιδικά των μέτρα, και τα όρια της οικείας τάξεως να μην υπερβαίνουν. Αλλ' οι μεν Πρεσβύτεροι, και Διάκονοι, και Κληρικοί πάντες, να υποτάσσωνται εις τον ιδικόν τους Επίσκοπον` οι δε Επίσκοποι, εις τον ιδικόν τους Μητροπολίτην` οι δε Μητροπολίται, εις τον ιδικόν τους Πατριάρχην»

«Η Εκκλησία, ως γνωστόν, χρησιμοποίησε μια ποικιλία συνοδικών μορφών, ανάλογα με τις ανάγκες της και τις διάφορες ιστορικές συνθήκες, όπως Συνόδους Τοπικές, επαρχιακές, οικουμενικές^[3]. Το γεγονός ότι η Εκκλησία διατήρησε ανέπαφο, τον πυρήνα της Συνοδικής Δομής, μαρτυρείται στην υπό της συνειδήσεως της Εκκλησίας εκδοχή της Συνοδικής Αρχής ως θεοσύστατης, απαραίτητης και αναντικατάστατη συστατικής αρχής της Εκκλησίας^[4].

Πηγή: www.asceticexperience.com

Σ' όλες όμως τις Συνόδους, έγινε προσπάθεια να καταστεί σαφές ότι με τη συνέργεια του Αγίου Πνεύματος εκφράστηκε το θέλημα του Θεού. Οι συναγόμενοι στις Συνόδους επίσκοποι, προσφέρονται με ταπείνωση να συνεργήσουν με το Θεό, ώστε μέσα απ' αυτούς να μιλήσει το Πνεύμα το Άγιο, να εκφράσουν την Αλήθεια και η Εκκλησία να τους αναγνωρίσει ως αλάθητα «στόμα της Εκκλησίας» και «σάλπιγγας του Πνεύματος»^[5].

«Όποιος έχει μελετήσει τα Κείμενα της Ακολουθίας του Μεγάλου Αγγελικού Σχήματος και είναι γνώστης των Ιερών Κανόνων, θα διαπιστώσει, πως η Ακολουθία αυτή είναι η έκφραση των Ιερών Κανόνων που αναφέρονται στο Μοναχισμό κι όσα ορίζουν οι Ιεροί Κανόνες, περιέχονται στα κείμενα Αυτής της Ακολουθίας^[6]. Δύο είναι τα πιο μεγαλειώδη κείμενα μέσα στο Ευχολόγιο της Εκκλησίας: α) το Σύμβολο της Πίστεως και β) Η ακολουθία του Μεγάλου και Αγγελικού Σχήματος.

Το πρώτο περιέχει τα Υψηλότετα Μυστήρια της Θεολογίας της Αγίας Τριάδος και Ενανθρώπισης, της Εκκλησίας και της Ανάστασης. Το δεύτερο περιέχει είκοσι (20) περίπου Πνευματικά Μυστήρια, τελείως Ακατανόητα για τον άνθρωπο τον έξω της Εκκλησίας, που γνωρίζει τη Φιλοσοφία, τις Επιστήμες και την Πολιτική. Επειδή τα Πνευματικά αυτά Μυστήρια είναι εκείνα που ετοίμασε ο Θεός για όσους τον αγαπούν και «επί καρδίαν ουκ ανέβη» ανθρώπου σαρκικού και αδιάφορου. Τέτοια Μυστήρια της Κουράς είναι η προσαγωγή, η συνέργεια, η αναδοχή, το δεύτερο Βάπτισμα, ηλιοθεσία» [7].

Το Μοναχικό Σχήμα είναι ένα και μοναδικό και ένας και μοναδικός είναι ο τρόπος που γίνεται κανείς Μοναχός, κατά τη μέθοδο της Εκκλησίας. Σήμερα υπάρχουν στο Ευχολόγιο τρεις Κουρές Μοναχικές: η Ρασοευχή, το Μικρό Σχήμα και το Μεγάλο Σχήμα. Στο «Πηδάλιο», στις υποσημειώσεις του ΜΓ΄ Κανόνος της ΣΤ΄ Οικουμενικής Συνόδου, πληροφορούμαστε πολλά και σημαντικά πράγματα για το Σχήμα: Ο άγιος Θεόδωρος ο Στουδίτης στη διαθήκη του γράφει, *πως το μοναχικό Σχήμα είναι ένα, αυτό του Μεγάλου Αγγελικού Σχήματος και πως δεν πρέπει να δώσει κανείς πρώτα το μικρό και ύστερα το Μεγάλο Σχήμα*. Και ο άγιος Γρηγόριος ο Παλαμάς, γράφει στις υποσημειώσεις αυτές, *βεβαιώνει πως ένα είναι το μοναχικό Σχήμα, αυτό του Μεγαλόσχημου και μικρό Σχήμα οι Πατέρες δεν γνωρίζουν*. Τα κείμενα αυτά του Πηδαλίου είναι τα εξής: Απόκαρσιν εδώ ο Κανών λέγει το μέγα και αγγελικόν σχήμα, επειδή, κατά τον Βαλσαμώνα, (Ερμ. του β΄ της εν τη αγία Σοφία), *«κυρίως απόκαρσις είναι η του μεγάλου αγγελικού σχήματος περιβολή»*. Πρέπει δε να ηξεύρωμεν, ότι απ΄ αρχής το σχήμα των Μοναχών ήτο ένα και μόνον, το Μέγα δηλαδή, καθώς ο άγιος Θεόδωρος ο Στουδίτης το γράφει εις την διαθήκην του, *«δεν θέλεις δώσει τινός εκείνο, όπου λέγουσι μικρόν σχήμα, έπειτα το μέγα, δια τι το σχήμα ένα είναι, ώσπερ το Βάπτισμα, καθώς οι Άγιοι Πατερες το εμεταχειρίσθηκαν»*. Και ο θείος Γρηγόριος ο Παλαμάς εις την επιστολήν προς τον Παύλον ιερομόναχον λέγει, *«τούτο είναι το μέγα και μοναχικόν σχήμα. Μικρόν δε σχήμα των μοναχών οι Πατέρες δεν ηξεύρουσιν, αλλά μερικοί από τους μεταγενέστερους εφάνηκαν μεν, ότι τα εμοίρασαν εις δύο, με το να κάμνουσιν όμως τας αυτάς ερωταποκρίσεις και υποσχέσεις τόσο εις το μικρόν, όσον και εις το μέγα, πάλιν ένα σχήμα το αποκαθιστώσι»*. Και ο Θεσσαλονίκης Συμεών (κεφ. κ΄) λέγει, *«ότι καθώς το Βάπτισμα είναι και μόνον, έτσι και το Σχήμα των Μοναχών. Το γαρ μικρόν σχήμα αρραβών και προοίμιον είναι του μεγάλου Σχήματος, και επεννοήθη από τινας υστερινούς πατέρες δια την ασθένειαν (ή την αμέλειαν) των ανθρώπων»*. Και το Ευχολόγιον δε και ο Βαλσαμών (Ερμην. του β΄ της εν τη αγία Σοφία), *«το μικρόν σχήμα αρραβώνα ονομάζουσι του μεγάλου σχήματος»*.

Και αυτό που λέγει ο Συμεών Θεσσαλονίκης πως το Σχήμα είναι ένα, όπως και το

Βάπτισμα, έχει μαρτυρία από την ίδια την Κουρά, επειδή εκεί γράφει: «δεύτερο Βάπτισμα λαμβάνεις σήμερα αδελφέ, τη περιουσία των του Φιλανθρώπου Θεού δωρεών και των αμαρτιών σου καθαίρει...». Στο μικρό σχήμα αυτή η φράση δεν αναφέρεται καθώς και πολλά κείμενα είναι διαφορετικά από εκείνα της Ακολουθίας του Μεγαλόσχημου. Φανερό είναι ότι με το μικρό σχήμα δεν παίρνει κανείς τον Ανακαινισμό της ψυχής με την ιδιαίτερη χάρη του β΄ Βαπτίσματος, που έχει το Μέγα και Αγγελικό Σχήμα. Ωστε είναι τελετές ατελείς της ρασοευχής και του μικρού σχήματος και καλά έκανε ο άγιος Θεόδωρος ο Στουδίτης και τις απαγόρευσε, «επειδή μη γνωρίζοντας κανείς πως με το μικρό σχήμα είναι ατελής μοναχός, μπορεί να πεθάνει στερημένος τη χάρη του β΄ Βαπτίσματος των Μεγαλόσχημων».

Για την ατέλεια αυτή αναφέρει το Πηδάλιο στη συνέχεια των υποσημειώσεων που αναφέραμε: «δια τι καθώς ο αρραβών με τον γάμον συγκρινόμενος είναι ατελής, έτσι και το μικρόν σχήμα όπου έχουν, με το να είναι αρραβών προς το μέγα, ως είπομεν, είναι και αυτό ατελές, και ακολούθως και αυτοί όπου το έχουν είναι ατελείς. Ας ιδούν δε τον Συμεών τον Θεσσαλονίκης (κεφ. τξ΄ όπου λέγει, ότι, «όσοι είναι ατελείς εις το σχήμα, πρέπει να τελιωθούν, ίνα μη αποθάνουν ατελείς, χωρίς της τελειοτάτης τελετής του σχήματος.... και ότι καθώς εκείνος όπου δεν βαπτισθεί, δεν είναι χριστιανός, έτσι κι εκείνος όπου δεν τελιωθεί εις το σχήμα, δεν είναι μοναχός».

Οι Ιεροί Κανόνες ^[8] επάνω σ' αυτό το θέμα πουθενά δεν αναφέρουν μικρό Σχήμα ή υποδιαίρέσεις του Σχήματος, αλλά καθαρά εννοούν ένα και μοναδικό Σχήμα.

Εκείνο που αναφέρει ο Ιώβ ο αμαρτωλός, πως το μοναχικό Σχήμα προχωρεί από το μικρό Σχήμα της Ρασοευχής, στο μεσαίο μικρό Σχήμα και από εκεί στο Μεγάλο Αγγελικό, δηλαδή από την ατέλεια στην τελειότητα, αυτό είναι ένα συμπέρασμα δικό του προσπαθώντας πιθανώς να δώσει μια ερμηνεία στην ύπαρξη των τριών μοναχικών Ακολουθιών. Θα είναι δε μεγάλο λάθος να λέει κανείς «εγώ, επειδή δεν μπορώ να κάνω μεγάλη άσκηση, γι αυτό γίνομαι μοναχός με ρασοευχή». Ο Θεός από τον κάθε άνθρωπο ζητάει Άσκηση κατά την δύναμή του και το μέτρο του, όπως πολλές φορές το βεβαιώνει ο άγιος Βαρσανούφιος. Υπάρχουν κράσεις, διαφορετικοί χαρακτήρες, μέτρα δύναμης και αντοχής ποικίλα. Όλοι γίνονται μεγαλόσχημοι και ο Ηγούμενος οικονομεί την άσκηση του καθενός, ανάλογα με τα μέτρα του. Η μετάβαση από την ατέλεια στην τελειότητα της μοναχικής διαγωγής, δεν πρέπει να καθορίζεται από διαφορετικά Σχήματα, αλλά ανήκει στην παιδαγωγική ικανότητα του γυμνάζοντος ηγουμένου.

Ωστε η Ακολουθία του Μεγάλου και Αγγελικού Σχήματος είναι ο μοναδικός τρόπος για να γίνει κανείς Μοναχός, σύμφωνα με την υπερχιλιετή παράδοση της Ορθόδοξης Εκκλησίας.

Κατά τον Γέροντα Εφραίμ, Καθηγούμενο της Ιεράς Μεγίστης Μονής Βατοπαιδίου σε αποκλειστική συνέντευξη του στην Πεμπτουσία^[9] για το μυστήριο του Μεγάλου και Αγγελικού Σχήματος, εξηγεί με σαφήνεια, ότι: «...Ο Ιερέυς ο οποίος κάνει την Κουράν πρέπει να είναι Μεγαλόσχημος, δεν γίνεται, απαγορεύεται αν δεν είναι μεγαλόσχημος, δεν πρέπει να κάνει την Κουράν (10:00')...και ακριβώς τι είναι το Μέγα Σχήμα, ο Μεγαλόσχημος τι επιτυγχάνει, και τι παίρνει; Παίρνει τα όπλα προς καθάρεισιν των δαιμονικών οχυρωμάτων «... όν προσεκαλέσω είς τὸ νπνευματικόν σου νυμφῶνα, **καὶ καταξίωσον αὐτόν εἶναί σου ὀσίαν δούλον. Σόφισον αὐτόν, καὶ ἐπίχε εαυτῷ τὴν** παρὰ τοῦ ἡγεμονικοῦ σου Πνεύματος χάριν καὶ σύνεσιν...». 17:21 Το ότι έρχεται ένας Μοναχός εδώ, έρχεται από αμαρτωλός να γίνει δίκαιος κι έτσι είναι. Αλλά μέχρι να γίνει δίκαιος έχει πολλά εμπόδια, έχει πολλά προβλήματα, έχει πολλούς πειρασμούς και πρωτίστως είναι η παρουσία των δαιμόνων. «...Ενίσχυσον αὐτόν είς τὸν κατὰ τοῦ ἄοράτου ἐχθροῦ πόλεμον· τὰς ἐκτῆς σαρκὸς ἐπαναστάσεις, τῆ κραταιᾷ δυνάμει σου κατάβαλε...». 17:44 Και χρειάζεται ο άνθρωπος που είναι σταθερός να γίνει μεγαλόσχημος, για να μπορέσει με αυτήν την ιδιότητα, να ελκύσει την χάριν του Θεού, ώστε να μπορέσει να αντιμετωπίσει τον διάβολο και τα τάγματα του, αλλά να αντιμετωπίσει και τον παλαιό άνθρωπο. «Δὸς αὐτῇ εὐαρεστεῖν Σοι είς αἴνεσιν καὶ δοξολογίαν ἀδιάλειπτον, είς ὕμνους εὐκαίρους, είς εὐχὰς εὐπροσδέκτους, είς βουλὴν ὀρθήν, είς καρδίαν ταπεινήν, είς πρᾶξιν ζωῆς καὶ πραότητος καὶ ἀληθείας. Καταξίωσον αὐτόν εὐαρεστεῖν σοι ἐν πραότητι, ἐν ἀγάπῃ, ἐν τελειότητι, ἐν ἐπιστήμῃ, ἐν ἀνδρείᾳ, καὶ προσφέρειν Σοι ὕμνους, καὶ δοξολογίας, καὶ εὐχὰς είς ὀσμὴν εὐωδίας. Τελείωσον αὐτοῦ τὴν ζωὴν ἐν ὀσιότητι καὶ δικαιοσύνῃ, ἵνα, ἀδιάστατον καὶ ἀκηλίδωτον τὴν είς Σὲ ἔχουσα ἔνωσιν, καταξιωθῆ τῆς ἐπουρανίου σου Βασιλείας

«. 18:34.

[Διαβάστε εδώ ολόκληρη την μελέτη](#)

Παραπομπές:

[1] Όσιος Ιουστίνος , ο φιλόσοφος του Αγίου Πνεύματος, Το Μυστήριο του Μεγάλου και Αγγελικού Σχήματος,.

[2]ο.π,

[3]EleniGr. Katsara,Ο Οντολογικός χαρακτήρας των Ιερών Κανόνων< **[\[email protected\]](#)**>

[4]ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΚΑΨΑΝΗ, Η Ποιμαντική Διακονία κατά τους Ιερούς Κανόνας, Πειραιάς 1976, σελ.114-117.

[5]Ένθ. ανώτ, σελ.118

[6]Όσιος Ιουστίνος , ο φιλόσοφος του Αγίου Πνεύματος, Το Μυστήριο του Μεγάλου και Αγγελικού Σχήματος

[7]ο.π.

[8]Όσιος Ιουστίνος , ο φιλόσοφος του Αγίου Πνεύματος, Το Μυστήριο του Μεγάλου και Αγγελικού Σχήματος

[9]**<https://www.pemptousia.gr/video/to-mistirio-tou-megalou-ke-angelikou-schimatou/>**

<https://bit.ly/3aqpAc6>